

Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa (CCBE)

Az európai ügyvédség hangja

Rue Joseph II, 40/8 – 1000 Brüsszel

Tel: +32 (0) 2 234 65 10 – ccbe@ccbe.eu – www.ccbe.eu

**A CCBE GYAKORLATI ÚTMUTATÓJA UNIÓS VÉDŐÜGYVÉDEK SZÁMÁRA
2020**

JOGI NYILATKOZAT:

A CCBE nem vállal semmilyen garanciát vagy felelősséget a jelen útmutatóban szereplő információkért, valamint az itt szereplő információkra való hagyatkozás vagy azok bármilyen módon történő felhasználása eredményeként tett intézkedésekért. A CCBE semmilyen esetben sem vállal felelősséget az itt szereplő információkra történő hagyatkozás vagy azok felhasználása okán felmerülő károkért.

A jelen útmutató szerzői jogi védelem alatt áll, de ingyenesen letölthető saját használatra. A CCBE-re hivatkozva szabadon idézhető.

BEVEZETŐ

A jelen Útmutató áttekintést kíván adni az uniós jogszabályokról, ítélkezési gyakorlatról és eszközökről, azzal a céllal, hogy segítse a védőügyvédeket a vonatkozó jogszabályokra, ítélkezési gyakorlatra és egyéb, vonatkozó anyagokra történő hivatkozással.

Az Útmutató az alábbiakkal kapcsolatban tartalmaz információkat:

Tartalom

I. Eljárási biztosítékok: A büntetőeljárás során a gyanúsítottak és vádlottak részére nyújtandó eljárási biztosítékok.....	4
II. Európai elfogatóparancs: Az Európai Unió Bírósága által adott információ az uniós elfogatóparancsról és uniós ítélkezési gyakorlatról	18
III. Tárgyalást megelőző illetve azt követő uniós intézkedések	20
IV. Fogvatartás – Büntetőjogi őrizetben tartottak adatbázisa.....	22
V. Bizonyítékokkal kapcsolatos kérdések	23
VI. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata a védelem területén, Információ és linkek az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát összegző „Adatlapok”-hoz számos témában.....	26
VII. A büntetőeljárás során kimondottan a vádlottak jogaira fókuszáló CCBE Adatlapok, illetve büntetőeljárás az uniós tagállamokban	28
VIII. Alapjogi Charta	29
IX. Európai Ügyészség (EPPO).....	33
X. CCBE útmutatások az Európai Unió Bírósága előtt történő megjelenésről az előzetes döntéshozatali ügyekben és a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága előtt történő megjelenésről.....	35
XI. Összegzés.....	36
XII. Melléklet – Adatlap minta (amelyre a VI. fejezet hivatkozik)	37

Írta: Peter McNamee
CCBE Titkárság
2020. március 10.

Kiadta: CCBE – Európai Ügyvédi Kamarák Tanácsa

I. Eljárási biztosítékok: A büntetőeljárás során a gyanúsítottak és vádlottak részére nyújtandó eljárási biztosítékok

A védőügyvédeknek tisztában kell lenniük azzal, hogy 2010 és 2016 között az Európai Unió (EU) 6 Irányelvet fogadott el a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítése érdekében a büntetőeljárás során.¹ Ezek az Irányelvek közvetlenül alkalmazandók az EU tagállamaiban.²

Alapvetően ezek az Irányelvek keretet biztosítanak bizonyos büntetőeljárási normák harmonizálására az Európai Unióban annak érdekében, hogy biztosítsák a büntetőeljárások tisztességességét és a polgárok jogainak egyenértékű védelmét az EU egész területén. Ezek a közös minimumkövetelmények szükségesek ahhoz, hogy az egyik uniós tagállam által hozott bírósági határozatokat más EU-s tagállamok is elismerjék, mivel az európai igazságszolgáltatási térség a kölcsönös elismerésen és a kölcsönös bizalmon alapul.

A mai napig az alábbi Irányelveket fogadták el:

1. Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU Irányelve a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról;
2. Az Európai Parlament és a Tanács 2012/13/EU Irányelve a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról;
3. Az Európai Parlament és a Tanács 2013/48/EU Irányelve a büntetőeljárás során ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint szabadságelvonáskor a kommunikációhoz való jogról;
4. Az Európai Parlament és a Tanács 2016/343/EU Irányelve a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről;
5. Az Európai Parlament és a Tanács 2016/800/EU Irányelve a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról;
6. Az Európai Parlament és a Tanács 2016/1919/EU Irányelve a büntetőeljárás során a gyanúsítottak és a vádlottak költségmentességéről.

¹ Az irányelv olyan jogalkotási eszköz, amely „az elérendő célokat illetően kötelező”, azonban a „forma és az eszközök megválasztását” a tagállamok nemzeti hatóságaira hagyja: EUMSZ 288. cikk.

² Dánia elutasította az Irányelveket, illetve Írország és az Egyesült Királyság is elutasított több Irányelvet.

1. A tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog (2010/64/EU Irányelv a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról)

1.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

Az egész EU-ra kiterjedő minimumszabályokat határoz meg a büntetőeljárás és az európai elfogatóparancs végrehajtása során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról.

1.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – Dániát kivéve.

1.3 FŐBB PONTOK

- **Tolmácsoláshoz való jog**

Költségmentesen tolmácsolást kell biztosítani a büntetőeljárás nyelvét nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak részére többek között az alábbiak során:

- rendőrségi kihallgatás;
- ügyfél és ügyvéd közötti lényeges találkozások;
- valamennyi bírósági tárgyalás és bármely szükséges közbenső meghallgatás.

A tolmácsolás videokonferencia, telefon vagy internet útján is biztosítható, kivéve, ha szükség van a tolmács fizikai jelenlétére a tisztességes eljárás biztosításához.

- **A lényeges iratok fordításához való jog**

A büntetőeljárás nyelvét nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak részére biztosítani kell a védelmük szempontjából lényeges iratok írásbeli fordítását. Ezen iratok körébe tartozik:

- a szabadságelvonásról szóló bármely határozat;
- bármely vád vagy vádirat;
- bármely ítélet.

Az illetékes hatóságok eseti alapon határoznak bármely egyéb irat lefordításáról. A gyanúsítottak vagy a vádlottak vagy jogi képviselőjük kérhetik egyéb lényeges dokumentumok fordítását is.

Az európai elfogatóparancs végrehajtásához kapcsolódó eljárás esetében az érintettek számára szükség esetén biztosítani kell a tolmácsolást és a parancs írásbeli fordítását.

- **A tolmácsolás és a fordítás minősége**

A fordításnak és tolmácsolásnak elégséges minőségűnek kell lennie ahhoz, hogy az érintett személyek megértsék az ellenük indított ügyet és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat. Ebből a célból az uniós országoknak létre kell hozniuk a megfelelő képesítéssel rendelkező független fordítók és tolmácsok nyilvántartását, és elérhetővé kell azt tenniük a jogi képviselők és a releváns hatóságok részére.

1.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZ AZ IRÁNYELV?

2010. november 15-től. Az Irányelvet az uniós országoknak 2013. október 27-ig kellett átültetni nemzeti jogukba.

1.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK

- A teljes szöveg az Európai Unió hivatalos nyelvein [itt](#) érhető el.

- A Fair Trials által készített hasznos eszközkészlet [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials tanulmányát, amely tartalmazza az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát az Irányelv cikkei szerint – lásd [itt](#).
- A Bizottság **értékelése** (az EU valamennyi hivatalos nyelvén) a fordításhoz és tolmácsoláshoz való jogról szóló irányelv végrehajtásáról (az értékelés dátuma: 2018. december 18.)

2. A tájékoztatáshoz való jog (2012/13/EU Irányelv a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról)

2.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

Az irányelv az érintett személy jogi helyzetétől, állampolgárságától és nemzetiségétől függetlenül minimumstandardokat állapít meg minden uniós ország számára. Az irányelv célja, hogy elősegítse a bírói tévedések megelőzését és a fellebbezések számának csökkenését.

2.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – Dániát kivéve.

2.3 FŐBB PONTOK

A gyanúsítottakat és a vádlottakat - akár szóban, akár írásban - haladéktalanul tájékoztatni kell eljárási jogaikról. Ezek közé tartoznak a következők:

- ügyvéd igénybevétele,
- térítésmentes jogi tanácsadásra való bármely jogosultság,
- a vádra vonatkozó tájékoztatáshoz való jog,
- a tolmácsoláshoz és a fordításhoz való jog,
- a hallgatáshoz való jog.

Az őrizetbe vett személyeknek továbbá haladéktalanul kézhez kell kapniuk a bűnüldöző szervektől (azaz az uniós országtól függően a rendőrségtől vagy igazságügyi minisztériumtól) a jogokról szóló írásbeli tájékoztatót, amely egyszerű nyelven íródott, és információt tartalmaz a további jogaikról, beleértve az alábbiakat:

- az ügy anyagaiba való betekintés joga,
- a konzuli hatóságok és egy személy értesítéséhez való jog,
- sürgősségi orvosi ellátáshoz való jog,
- tudni, hogy legfeljebb hány óráig vagy napig lehetnek megfosztva szabadságuktól, mielőtt igazságügyi hatóság elé állítják,
- a fogva tartás felülvizsgálata kezdeményezésének lehetősége.

Az európai elfogatóparancs alapján őrizetbe vett személyek részére a bűnüldöző szervek a jogokról szóló külön írásbeli tájékoztatót kötelesek kiállítani, amely tartalmazza az adott helyzetre vonatkozó eltérő jogokat.

Ezen kívül a gyanúsítottat vagy vádlottat haladéktalanul tájékoztatni kell arról a bűncselekményről, amelynek az elkövetésével gyanúsítják, majd (a későbbi szakaszban) részletesen tájékoztatni kell őt a váddal kapcsolatban.

Az őrizetbe vett vagy fogva tartott személyeket tájékoztatni kell az őrizetbe vételük vagy fogva tartásuk okairól. Biztosítani kell számukra az ügyvel kapcsolatos anyagokhoz való hozzáférést, amelyek nélkülözhetetlenek az őrizetbe vétel vagy fogva tartás törvényességének a nemzeti joggal összhangban történő hatékony megtámadásához.

2.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZEN IRÁNYELV?

Az irányelv 2012. június 21-én lépett hatályba, és az uniós országoknak 2014. június 2-ig kellett azt átültetniük nemzeti jogukba.

2.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK

- A teljes szöveg az Európai Unió hivatalos nyelvein [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials készített egy eszközkészletet, amely az Irányelv nemzeti jogba történő átültetését vizsgálja számos joghatóság területén, valamint olyan készségeket biztosít, amelyek lehetővé teszik az Irányelvnek a mindennapi büntetőjogi gyakorlatban történő használatát. A képzési útmutató eléréséhez kattintson [ide](#).
- A Fair Trials tanulmányát, amely tartalmazza az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát az Irányelv cikkei szerint – lásd [itt](#).
- A Bizottság [értékelése](#) (az EU valamennyi hivatalos nyelvén) a fordításhoz és tolmácsoláshoz való jogról szóló irányelv végrehajtásáról (az értékelés dátuma: 2018. december 18.)

3. Ügyvéd igénybevétele (2013/48/EU Irányelv a büntetőeljárás során ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról)

3.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

Az Irányelv biztosítja, hogy a büntetőeljárás alatt álló gyanúsítottak és vádlottak, valamint az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárások alatt álló keresett személyek (a továbbiakban: „polgárok”) ügyvédi segítséget vehessenek igénybe és gyakorolhassák a kommunikációhoz való jogukat a szabadságelvonás ideje alatt.

3.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – az Egyesült Királyságot, Írországot és Dániát kivéve.

3.3 FŐBB PONTOK

- **Ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog**

A polgárok számára biztosítani kell, hogy indokolatlan késedelem nélkül gyakorolhassák az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogukat:

- valamely bűnüldöző (pl. a rendőrség) vagy igazságügyi hatóság általi kihallgatásuk megkezdését megelőzően;
- bármely nyomozási vagy más bizonyításvételi cselekmény lefolytatásakor (pl. szembesítés);
- a szabadságelvonás megkezdésétől;
- a bíróság előtti megjelenés előtt kellő időben.

A jogszabályban - pontosabban meghatározva - a következők szerepelnek:

- az ügyvéddel való négy szemközti találkozáshoz és kommunikációhoz való jog;
- ahhoz való jog, hogy az ügyvéd a kihallgatáson hatékonyan részt vegyen, valamint a nyomozási vagy más bizonyítás-felvételi cselekmény lefolytatása során jelen legyen;
- a kommunikáció valamennyi formájának (találkozók, levelezés, telefonbeszélgetések stb.) titkossága.

Az Irányelv az európai elfogatóparanccsal kapcsolódó eljárások hatálya alá tartozó személyek tekintetében megállapítja, hogy jogukban áll ügyvédi segítséget igénybe venni a végrehajtó uniós országban, valamint ügyvédet megbízni a kibocsátó országban.

- **Jogok szabadságelvonás esetén**

A szabadságelvonás alatt álló polgároknak a következő jogokat kell biztosítani indokolatlan késedelem nélkül:

- legalább egy általa megnevezett személy értesítése a szabadságelvonásról. Amennyiben a letartóztatott személy gyermek, a szülői felügyeletet gyakorló személyt amint lehet, értesíteni kell;
- legalább egy általa megnevezett személlyel való kommunikáció.

Amennyiben valamely polgár szabadságát a sajátjától eltérő uniós országban vonták el, jogában áll értesíteni az érintett konzuli hatóságokat, hogy azok látogatást tegyenek nála, kommunikáljanak vele, valamint jogi képviselőről gondoskodjanak számára.

- **Kivételek**

Az irányelv lehetővé teszi, hogy az uniós országok kivételes körülmények fennállása esetén és szigorúan meghatározott feltételek mellett (például ha erre valamely személy életét, szabadságát vagy testi épségét fenyegető súlyosan hátrányos következmény elhárítása érdekében van sürgős szükség) ideiglenesen eltérhessenek bizonyos jogoktól.

3.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZ AZ IRÁNYELV?

Az irányelv 2013. november 26. óta hatályos, és az uniós országokban 2016. november 27-ig kellett törvénybe foglalni.

3.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK:

- A teljes szöveg az Európai Unió hivatalos nyelvein [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials készített egy eszközkészletet, amely megvitatja az Irányelvet. Ez magába foglalja az Irányelv alkalmazásának általános megközelítésével kapcsolatos információkat és néhány különösen érdekes kérdést érint, ideértve az ügyvédi jelenléte a rendőrségi kihallgatások során, az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról való lemondást, és a hatóságok számára az e jogtól való eltérés lehetőségét. Az eszközkészlet [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials tanulmányát, amely tartalmazza az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát az Irányelv cikkei szerint – lásd [itt](#).
- A Bizottság [értékelése](#) (az EU valamennyi hivatalos nyelvén) a fordításhoz és tolmácsoláshoz való jogról szóló irányelv végrehajtásáról (az értékelés dátuma: 2018. december 18.)

4. Ártatlanság véelme: Az ártatlanság véelme és a tárgyaláson való jelenlét joga (2016/343/EU Irányelv a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről)

4.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

Az irányelv célja, hogy szavatolja az ártatlanság véelmét a rendőrség vagy igazságszolgáltatási hatóságok által vádolt vagy gyanúsított személyek vonatkozásában; és a vádlottak jogát arra, hogy jelen legyenek a büntetőtárgyalásukon.

4.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – az Egyesült Királyságot, Írországot és Dániát kivéve.

4.3 FŐBB PONTOK

• Hatály

Az irányelv bármely olyan egyénre (természetes személyre) vonatkozik, akit büntetőeljárásban gyanúsítanak vagy vádolnak. Hatálya a büntetőeljárás minden szakaszára kiterjed, attól a pillanattól kezdve, hogy egy személyt meggyanúsítanak vagy megvádolnak egy bűncselekmény elkövetésével, egészen a jogerős ítéletig.

• Jogok

Az irányelv meghatározza a vádlottak vagy gyanúsítottak alapvető jogait a büntetőeljárásokban:

➤ az ártatlanság véelme

- az uniós országoknak lépéseket kell tenniük annak biztosítására, hogy a hatósági nyilatkozatokban és a bírósági határozatokban (a bűnösség kérdésében hozott határozatok kivételével) ne hivatkozzanak egy személyre bűnősként;
- az uniós országoknak lépéseket kell tenniük annak biztosítására is, hogy a gyanúsítottakat vagy a vádlottakat ne állítsák be bűnősként a bíróságon vagy a nyilvánosság előtt fizikai kényszerítő intézkedések alkalmazása révén;

➤ bizonyítási teher a vádhatóságon;

➤ *in dubio pro reo* elv;

➤ hallgatáshoz való jog, valamint az önvádra kötelezés tilalma;

➤ jelenlét joga a tárgyaláson - gyanúsított vagy vádlott tárgyalása csak akkor történhet az adott személy távollétében, ha az alábbi feltételek valamelyike teljesül:

- az adott személyt kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről;
- az adott személyt egy általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.

• Jogorvoslati eszközök

Az uniós országok kötelesek biztosítani, hogy hatékony jogorvoslati lehetőségek álljanak rendelkezésre e jogok megsértése esetére. Amennyiben a hallgatáshoz való jog vagy az önvádra kötelezés tilalma sérült, az uniós országoknak gondoskodniuk kell róla, hogy a védelemhez való jogot és az eljárás tisztességességét figyelembe vegyék az érintett nyilatkozatok értékelése során.

Ha egy gyanúsított vagy vádlott nem volt jelen a saját tárgyalásán és a fenti feltételek nem teljesültek, az érintett személynek joga van új tárgyaláshoz vagy más olyan jogorvoslathoz, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását (ideértve új bizonyíték megvizsgálását).

4.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZEN IRÁNYELV?

Az irányelv 2016. március 31-én lépett hatályba. Az uniós országoknak 2018. április 1-ig kell átültetniük nemzeti jogukba.

4.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK:

- A teljes szöveg az Európai Unió hivatalos nyelvein [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials készített egy "Eszközkészletet" az Irányelvre vonatkozóan, amely [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials tanulmányát, amely tartalmazza az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát az Irányelv cikkei szerint – lásd [itt](#).

5. Speciális biztosítékok gyermekek részére (2016/800/EU Irányelv a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról)

5.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

Az irányelv gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokat határoz meg. E biztosítékok a gyanúsított vagy vádlott felnőttek esetében alkalmazandó biztosítékokat egészítik ki. Ötödik része ez annak az intézkedéssorozatnak, amely eljárási minimumszabályokat határoz meg az Európai Unió (EU) egész területén a 2009. évi ütemtervvel összhangban.

5.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – az Egyesült Királyságot, Írországot és Dániát kivéve.

5.3 FŐBB PONTOK

A fő elemei az irányelvnek a következők: a gyermekeknek joguk van ügyvédi segítség igénybevételéhez és joguk van ügyvédi támogatáshoz. Az ügyvédi segítség kötelező, amikor azzal a céllal állítják a gyermeket bíróság elé, hogy előzetes letartóztatásáról döntsenek, valamint a fogva tartás ideje alatt. Az a gyermek, aki nem kapott ügyvédi segítséget a bírósági tárgyalás során, nem ítéltető börtönbüntetésre.

Az uniós országoknak arról is gondoskodniuk kell, hogy a szabadságtól való megfosztás – különösen a fogva tartás – kizárólag legvégső esetben és a legrövidebb ideig legyen kiszabható a gyermekek esetében. A fogvatartott gyermekeket a felnőttektől külön kell tartani, kivéve, ha ennek ellenkezője a gyermek legjobb érdekét szolgálja.

Az irányelv egyéb biztosítékokat is tartalmaz, többek között a következőkhöz való jogokat:

- haladéktalanul tájékoztassák őket jogaikról és az eljárások lefolytatásának általános szempontjairól;
- tájékoztassák a szülőt vagy más felelős személyt;
- ez a személy jelen lehessen a bírósági tárgyalások során és az eljárás egyéb szakaszainál;
- megfelelően képezett személy általi végzett egyéni értékelés;
- orvosi vizsgálat, amennyiben a gyermeket megfosztják szabadságától;
- a magánélet védelme a büntetőeljárás során;
- a gyermek személyesen jelen lehessen a tárgyaláson;
- hatékony jogorvoslati lehetőségek.

A gyermekeket is érintő büntetőeljárással foglalkozó bírónak, ügyészeknek és egyéb szakembereknek különleges kompetenciákkal kell rendelkezniük, vagy szakirányú képzésen kell részt venniük.

5.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZEN IRÁNYELV?

2016. június 10-től alkalmazandó. Az uniós országoknak 2019. június 11-ig kellett átültetniük a nemzeti jogukba.

5.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK:

- A teljes szöveg az Európai Unió hivatalos nyelvein [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials készített egy "Eszközkészletet" az Irányelvre vonatkozóan, amely [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials tanulmányát, amely tartalmazza az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát az Irányelv cikkei szerint – lásd [itt](#).

6. Költségmentesség (2016/1919/EU Irányelv a büntetőeljárás során a gyanúsítottak és a vádlottak költségmentességéről)

6.1 MI AZ IRÁNYELV CÉLJA?

A 2016/1919/EU Irányelv közös minimumszabályokat állapít meg a költségmentességhez való joggal kapcsolatban a gyanúsítottak, vádlottak és a keresett személyek vonatkozásában, amelyek a 2013/48/EU Irányelv hatékonyságát biztosítják. Megköveteli az uniós tagállamoktól, hogy amennyiben a gyanúsítottak és a vádlottak nem rendelkeznek megfelelő anyagi forrással az ügyvéd általi segítségnyújtás megfizetéséhez, biztosítsák számukra a költségmentességhez való jogot, ha az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg. A tagállamok az anyagi helyzet (annak felmérése, hogy a személy rendelkezik-e megfelelő anyagi forrással a jogi segítség kifizetéséhez), a megalapozottság (annak felmérése, hogy a költségmentesség nyújtása az igazságszolgáltatás érdekében áll-e), vagy mindkettő vizsgálata alapján dönthetnek arról, hogy a költségmentesség engedélyezhető-e.

6.2 AZ ÖSSZES UNIÓS TAGÁLLAMRA VONATKOZIK?

Igen – az Egyesült Királyságot, Írországot és Dániát kivéve.

6.3 FŐBB PONTOK

Ezen Irányelv alkalmazásában a „költségmentesség” olyan, ügyvédi segítségnyújtáshoz biztosított tagállami finanszírozás, amely lehetővé teszi az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog gyakorlását azok számára, akik nem tudják fedezni az eljárás költségeit. Az Irányelv közös minimumszabályokat állapít meg a költségmentességhez való jog alkalmazására az alábbi személyek vonatkozásában:

- a gyanúsítottak és a vádlottak a büntetőeljárások során; és
- az európai elfogatóparancs (EEP) által keresett személyek.

Az Irányelv azokra a gyanúsítottakra és vádlottakra vonatkozik a büntetőeljárás során, akiket megillet az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog, és

- akik szabadságelvonással érintettek;
- akik számára az ügyvédi segítség biztosítását az uniós jog vagy a nemzeti jog előírja; vagy
- akiknek a jelenléte valamely nyomozási vagy bizonyítás-felvételi cselekményen kötelező vagy megengedett.

Ezt az Irányelvet kell alkalmazni az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárás során a végrehajtó tagállamban történő letartóztatásuktól fogva azon keresett személyekre is, akiket megillet az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog.

Azt is meg kell jegyezni, hogy ezt az Irányelvet kell alkalmazni az olyan személyekre is, akik eredetileg nem voltak gyanúsítottak vagy vádlottak, de a kihallgatás során azzá válnak.

Az Irányelv bizonyos helyzetekben a kisebb súlyú jogsértésekre vonatkozik (lásd 2. cikk (4) bekezdés). Mindazonáltal ez az Irányelv alkalmazandó a fogvatartásról szóló határozatok meghozatalakor és a fogvatartás ideje alatt, az eljárás bármely szakaszában, az eljárás befejezéséig. Megköveteli az uniós tagállamoktól, hogy amennyiben a gyanúsítottak és a vádlottak nem rendelkeznek megfelelő anyagi

forrással az ügyvédi segítség kifizetéséhez, biztosítsák számukra a költségmentességhez való jogot, ha az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, mely esetben az uniós országok vizsgálhatják az anyagi helyzetet, a rászorultságot, vagy mindkettőt. Az Irányelv előírja, hogy a költségmentességet indokolatlan késedelem nélkül, de legkésőbb az illetékes hatóság általi kihallgatás, vagy bármely nyomozási vagy bizonyítás-felvételi cselekmény elvégzése előtt kell biztosítani.

Az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban alkalmazandó költségmentességet illetően az Irányelv 5. cikke kimondja, hogy a végrehajtó tagállam biztosítja, hogy a keresett személyeket megillessen a költségmentességhez való jog az európai elfogatóparancs alapján foganatosított letartóztatástól az átadásukig, vagy az át nem adásukra vonatkozó határozat jogerőre emelkedéséig. A kibocsátó tagállam biztosítja, hogy azon keresett személyeket, akik büntetőeljárás lefolytatása céljából európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárás hatálya alatt állnak, és akik élnek a kibocsátó tagállambeli – a végrehajtó tagállambeli ügyvédet segítő – ügyvéd megbízásához való jogukkal, megillessen a kibocsátó tagállamban a költségmentességhez való jog a végrehajtó tagállamban lefolytatandó ilyen eljárások céljából, amennyiben a költségmentesség az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételének biztosításához szükséges. Az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban alkalmazandó költségmentességhez való jog a keresett személy anyagi helyzetének vizsgálatától tehető függővé, amely megfelelően alkalmazandó.

Az Irányelv azt is előírja, hogy a költségmentesség engedélyezésére vagy megtagadására, valamint az ügyvédek kijelölésére vonatkozó határozatokat indokolatlan késedelem nélkül egy illetékes hatóság hozza meg. Továbbá a tagállamok megteszik a megfelelő intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az illetékes hatóság határozatait körültekintően és a védelemhez való jog tiszteletben tartásával hozza meg. A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a gyanúsítottakat, a vádlottakat és a keresett személyeket írásban tájékoztassák arról, ha a költségmentesség iránti kérelmüket részben vagy egészben elutasították.

A tagállamok biztosítják, hogy a büntetőeljárások és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások során nyújtott költségmentességgel kapcsolatos döntéshozatalban résztvevő személyi állomány megfelelő képzésben részesüljön.

Az Irányelv kimondja, hogy a jogászai szakma függetlenségének és a jogászok képzéséért felelős személyek szerepének kellő tiszteletben tartása mellett a tagállamok megfelelő intézkedéseket kötelesek hozni a költségmentesség keretében szolgáltatásokat nyújtó ügyvédek részére kínált megfelelő képzés előmozdítása érdekében.

A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a gyanúsítottakat, a vádlottakat, és a keresett személyeket megillessen az a jog, hogy a számukra a költségmentesség keretében szolgáltatást nyújtó kijelölt ügyvéd helyett másik ügyvéd kijelölését kérjék, ha ez az adott körülmények alapján indokolt.

Az Irányelv a jogorvoslati lehetőségekkel és a veszélyeztetett személyek kezelésével kapcsolatos rendelkezésekkel zárul.

6.4 MIKORTÓL HATÁLYOS EZEN IRÁNYELV?

Az Irányelvet 2019. május 25-ig kellett végrehajtaniuk az uniós tagállamoknak.

6.5 KIEGÉSZÍTŐ ANYAGOK:

- Az Irányelv teljes szövege az Európai Unió hivatalos nyelvein itt érhető el.
- A Fair Trials készített egy "Eszközkészletet" az Irányelvre vonatkozóan, amely itt érhető el.

II. Európai elfogatóparancs: Az Európai Unió Bírósága által adott információ az uniós elfogatóparancsról és uniós ítélkezési gyakorlatról

Az európai elfogatóparancs (EEP) lehetővé teszi az átadási eljárások gyorsabb és egyszerűbb módon történő lefolytatását, valamint véget vet a politikai részvételnek a kiadási eljárásokban. Az uniós tagállamok többé nem utasíthatják el a saját állampolgáraik kiadását egy másik uniós tagállam részére, ha az állampolgár súlyos bűntényt követett el, vagy azzal gyanúsítják, hogy ilyen bűntényt követett el egy másik uniós tagállamban (az Irányelv „Az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának mérlegelhető okai”-t részletező 3. és 4. cikkében meghatározott bizonyos kivételekkel).

Az EEP-t a nemzeti igazságügyi hatóság bocsáthatja ki, amennyiben a keresett személyt olyan bűncselekmény elkövetésével vádolják, amelyért a maximálisan kiszabható büntetés legalább egy év börtön, vagy ha a keresett személyt legalább 4 hónapos börtönbüntetésre ítélték.

Az uniós tagállamban az EEP-t kibocsátó igazságügyi hatóságoknak „arányossági vizsgálatot” kell lefolytatniuk. A vizsgálat magába foglalja a bűncselekmény súlyosságának felmérését, a büntetés hosszát, valamint egy EEP végrehajtásának a költségeit és előnyeit. Fontos, hogy az EEP-t ne alkalmazzák jelentéktelen bűncselekmények esetében.

Az alábbi Irányelvek alkalmazandók az EEP értelmében keresett személyekre:

- a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jog;
- a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jog;
- a büntetőeljárás során ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog, valamint szabadságelvonáskor a családtagokkal és munkáltatóval való kommunikációhoz való jog;
- a költségmentességhez való jog.

Az EEP az unió hivatalos nyelvein itt található meg.

- **Kiegészítő anyagok**

Kézikönyv

- A Védőügyvédek Európai Egyesülete kézikönyvet adott ki „Hogyan védjünk egy EEP ügyet” címmel, amely az alábbi linkre kattintva érhető el: <http://handbook.ecba-eaw.org/contents/>
- Az érintett igazságügyi hatóságok napi munkájának megkönnyítése és egyszerűbbé tétele céljából az Európai Bizottság valamennyi hivatalos uniós nyelven közzétette az európai elfogatóparancs kibocsátásáról és végrehajtásáról szóló kézikönyvet. A kézikönyv részletes iránymutatást tartalmaz az EEP kibocsátásának és végrehajtásának eljárási lépéseire vonatkozóan. A kézikönyv egyben teljes körű magyarázatot nyújt az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatára vonatkozóan, értelmezve az EEP-ről szóló kerethatározat egyes rendelkezéseit. A kézikönyvet 2018 októberében tették közzé és az alábbi linkre kattintva érhető el: https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-maximize-en.do

Ítélezési gyakorlat

- Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata az EEP-re vonatkozóan: Ez a nagyon hasznos link információt nyújt az Európai Unió Bíróságának 33 határozatáról, különös tekintettel az európai elfogatóparancsra. Adott esetben utal az Európai Unió Alapjogi Chartájára

(Charta), az Emberi Jogok Európai Egyezményére (EJEE) és az Emberi Jogok Európai Bíróságára (EJEB) is.

III. Tárgyalást megelőző illetve azt követő uniós intézkedések

1. A fogvatartottak hazájukba történő átszállításról szóló határozat

A szabadságvesztés-büntetéssel járó ítéletekről szóló 2008. évi kerethatározat lehetővé teszi a fogvatartottak szokásos tartózkodási helyük szerinti országba való visszaszállítását. Ennek oka, hogy a fogvatartottak nagyobb valószínűséggel rehabilitálódnak, ha büntetésüket hazájukban tölthetik le. A kerethatározat javítja a kommunikációt az országok között, és lehetővé teszi, hogy az átszállításra meghatározott időkereteken belül kerüljön sor. A Kerethatározat az EU valamennyi hivatalos nyelvén itt érhető el.

Az uniós tagállamoknak ezt a kerethatározatot 2011. december 5-ig kellett átültetniük nemzeti jogukba.

Az EU-ban a kerethatározat az elítéltek átszállításáról szóló 1983. évi európai egyezményt és annak 1997. évi kiegészítő jegyzőkönyvét váltja fel, bár ezek az egyezmények továbbra is alkalmazandók a nem uniós országokra.

2. A próbaidőről való döntés az elkövetők hazájában

Próbaidő és alternatív szankciók: A próbaidő alatti magatartási szabályokról és alternatív szankciókról szóló 2008-as kerethatározat lehetővé teszi, hogy egy személyt a szokásos lakóhelye szerinti országba küldjenek vissza, amennyiben elítélték és próbára bocsátották, vagy alternatív szankciót szabtak ki vele szemben egy olyan uniós országban, ahol nem szokásosan él. A Kerethatározat az EU valamennyi hivatalos nyelvén itt érhető el.

Ez az ország felügyeli majd a büntetése letöltését, mivel az emberek könnyebben rehabilitálhatók a hazájukban.

Az uniós tagállamoknak ezt a határozatot 2011. december 6-ig kellett átültetniük nemzeti jogukba.

A kerethatározat a próbára bocsátott vagy feltételesen szabadságra bocsátott elkövetők felügyeletéről szóló 1964. évi európai egyezmény vonatkozó részeit váltja fel, bár ez az egyezmény továbbra is alkalmazandó a nem uniós országokra.

3. Az előzetes letartóztatás alternatíváira vonatkozó döntés

Igazságügyi felügyeletet elrendelő európai határozat: A 2009-es kerethatározat a kölcsönös elismerés elvét alkalmazza az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra. A Kerethatározat az EU valamennyi hivatalos nyelvén itt érhető el.

Minden, a tárgyalás előtt feltételesen szabadlábra bocsátott gyanúsított esetében ez a kerethatározat lehetővé teszi a szabadságelvonással nem járó felügyeleti intézkedésekkel kapcsolatos felelősség átruházását arra az országra, ahol a gyanúsított szokásosan él.

Ez lehetővé teszi az uniós polgárok számára, hogy hazatérjenek, amíg egy másik uniós tagállamban várják a bíróság elé állítást. Hazájuk szabadságelvonással nem járó felügyeleti intézkedések segítségével felügyeli majd őket (vagyis adott helyen való tartózkodásra vagy egy rendőrőrsön történő napi bejelentkezésre kötelezi őket). Ezzel elkerülhető a hosszas külföldi előzetes letartóztatás.

Az uniós tagállamoknak ezt a kerethatározatot 2012. december 11-ig kellett átültetniük nemzeti jogukba. Ezen jogszabály kulcsfontosságú rendelkezéseinek a magyarázata és bizonyos jogi kérdések, amelyek

az Emberi Jogok Európai Bírósága és az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatával kapcsolatban felmerülhetnek itt érhetőek el.

IV. Fogvatartás – Büntetőjogi őrizetben tartottak adatbázisa

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által készített Criminal Detention Database 2015-2019 (büntetőjogi őrizetben tartottak adatbázisa) egy helyen egyesíti a fogvatartási körülményekre vonatkozó információkat a 28 uniós tagállamra vonatkozóan. Nem rangsorolja az EU tagállamait, hanem – a nemzeti, európai és nemzetközi szabványok, az ítélkezési gyakorlat és a monitoring jelentések alapján – tájékoztatást nyújt a fogvatartási körülmények kiválasztott szempontjairól, ideértve a cellákat, az egészségügyi feltételeket, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést és az erőszak elleni védelmet. Az adatbázis különösen a határon átnyúló ügyekben eljáró ügyvédek számára lehet hasznos. Az adatbázis [itt](#) érhető el.

V. Bizonyítékokkal kapcsolatos kérdések

1. Aktuális helyzet

Az EU-ban a büntetőügyekben a bizonyítékok gyűjtésére vonatkozó szabályok „kölsönös segítségnyújtási” megállapodásokon alapulnak. Különösen:

- az Európa Tanácsnak a kölsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 1959. április 20-i európai egyezménye, valamint ennek kiegészítő jegyzőkönyvei, továbbá az egyezmény 26. cikke értelmében kötött kétoldalú megállapodások
- a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény és annak kiegészítő jegyzőkönyvei
- az Európai Unió tagállamai közötti kölsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000. évi egyezmény és annak jegyzőkönyve

2017-től

2017. május 22 óta az Európai Unióban a bizonyítékok gyűjtését az európai nyomozási határozatról szóló Irányelv szabályozza. Ez az Irányelv a kölsönös elismerésen alapul és felváltja a fenti egyezmények megfelelő rendelkezéseit. Az Irányelv alkalmazása kötelező az uniós tagállamok számára (az Irányelv elfogadását követően a Tanács 2008. évi, az európai bizonyítás-felvételi parancsról szóló kerethatározatát (melynek hatálya korlátozottabb volt) felváltotta a 2016. január 20-i 2016/95 Rendelet).

2. A kölsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 2000. évi egyezmény

Az egyezmény általánosan használt eszköz a bizonyítékok beszerzéséhez. Kiterjed a kölsönös segítségnyújtásra olyan területeken, mint például:

- gyanúsítottak és tanúk nyilatkozatainak felvétele
- videokonferencia használata
- házkutatás és lefoglalás alkalmazása a bizonyítékok megszerzése érdekében
- telekommunikáció.

A jegyzőkönyve tartalmazza a bankszámlákkal és a banki tranzakciókkal kapcsolatos információk megszerzésének szabályait.

3. Kölsönös jogsegély igénylése

A megkereső hatóság közvetlenül felveheti a kapcsolatot a kibocsátó hatósággal. Amennyiben a végrehajtó hatóságnak nincs jogalapja a megtagadásra, a megkeresésnek a lehető leghamarabb és lehetőleg a kibocsátó hatóság által megszabott határidőn belül kell eleget tenni. A begyűjtött bizonyítékok elfogadhatóságának biztosítása érdekében a végrehajtó ország hatóságainak be kell tartaniuk a megkereső ország hatóságai által meghatározott eljárásokat – feltéve, hogy azok nem ellentétesek a végrehajtó ország alapvető jogelvéivel.

4. Az Európai nyomozási határozatról szóló Irányelv

Az európai nyomozási határozat olyan bírósági határozat, amelyet valamely tagállam igazságügyi hatósága ad ki vagy érvényesít abból a célból, hogy egy másik tagállamban nyomozási cselekményt végezzenek el bizonyítékszerzés céljából. Az európai nyomozási határozatról szóló Irányelvet 2014. április 3-án fogadták el. Dánia és Írország elutasította azt.

Az Irányelv célja az volt, hogy bevezesse a kölcsönös elismerés elvét, fenntartva a rugalmasságot a kölcsönös jogsegélynyújtás és az alapvető jogok védelme során.

Minden nyomozási cselekményre kiterjed (a közös nyomozócsoport létrehozása kivételével). Bűnügyi, közigazgatási és polgári ügyekben bocsátható ki, ha a határozat büntetőbíróság előtti eljárást eredményez.

A kibocsátó hatóság csak akkor élhet az európai nyomozási határozattal, ha a nyomozási cselekmény:

- szükséges
- arányos, és
- hasonló belföldi ügyekben engedélyezett.

Az új Irányelv értelmében a végrehajtó uniós tagállam a nyomozási cselekményt ugyanolyan gyorsan és ugyanolyan elsőbbséggel köteles elvégezni, mint egy hasonló belföldi ügyben.

A nyomozási cselekményt a „lehető legrövidebb időn belül” kell elvégezni. Az Irányelv előírja a határidőket (legfeljebb 30 nap a kérés elismerésére és végrehajtására, és 90 nap a kérés tényleges végrehajtására).

Az uniós tagállamok csak bizonyos indokok esetén tagadhatják meg a kérést. Az alábbi általános megtagadási indokok alkalmazandók valamennyi cselekményre:

- mentesség vagy kiváltság, vagy büntetőjogi felelősséget korlátozó szabályok vannak hatályban a sajtószabadságra vonatkozóan
- alapvető nemzetbiztonsági érdekeket sért
- nem büntetőjogi természetű eljárás
- ne bis in idem elv
- területenkívüliség kettős büntethetőséggel párosulva
- összeegyeztethetlenség az alapvető jogokkal és kötelezettségekkel.

Bizonyos cselekmények megtagadására alkalmazandó további indokok:

- kettős büntethetőség hiánya (egy sor súlyos bűncselekményt kivéve)
- lehetetlen a cselekményt végrehajtani (a nyomozási cselekmény a végrehajtó állam jogában nem létezik vagy a nyomozási cselekményt hasonló belföldi ügyben nem lehet végrehajtani, és nincsen rá alternatíva).

Kiegészítő anyagok:

- Bizonyos körülmények esetén az Irányelv nem zárja ki a kölcsönös jogsegélyről szóló egyéb nemzetközi egyezmények alkalmazását az igazságügyi hatóságok számára. Ezért a szakembereknek tisztában kell lenniük azokkal a helyzetekkel, hogy mikor kötelező az európai nyomozási határozat használata, mikor egyszerűen csak kényelmes annak használata, illetve mikor lehetetlen bizonyítékot gyűjteni külföldön az európai nyomozási határozat segítségével.
- Ennek alapján van egy nagyon hasznos cikk, amely elemzi az Irányelvet, és számos olyan szabályt állapít meg, amelyek egyértelművé teszik az új eszköz alkalmazási körét és alkalmazási lehetőségeit. Ezek a szabályok segítenek a jogi szakembereknek eldönteni, hogy az európai nyomozási határozat használata egy adott esetben lehetséges-e vagy sem. Útmutatást adnak arról a kérdésről is, hogy mely rendelkezéseket váltotta fel az európai nyomozási határozatról szóló Irányelv, és bizonyos egyezmények mikor alkalmazhatóak határon átnyúló bizonyítékgyűjtési célokra.

VI. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlata a védelem területén, Információ és linkek az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát összegző „Adatlapok”-hoz számos témában

1. Kézikönyv az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkéről („A tisztességes eljáráshoz való jog”)

Az alábbi egy kiváló **Kézikönyv** (amelyet 2019. áprilisában frissítettek) az Emberi Jogok Európai Bíróságának 6. cikkéről („A tisztességes eljáráshoz való jog – büntetőjogi ág). Ez a 111 oldalas Kézikönyv jogi szakemberek számára nyújt segítséget a strasbourgi bíróság által meghozott alapvető ítéletekkel és határozatokkal kapcsolatban, valamint 2019. április 30-ig elemzi és foglalja össze az EJEB 6. cikkének büntetőjogi ágával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot. Az olvasók megtalálják benne a területet érintő fő alapelveket és az ide vonatkozó precedenseket. Az idézett ítélkezési gyakorlat a vezető, fő és/vagy a közelmúltban meghozott ítéletek és határozatok közül lett kiválasztva.

2. EJEB Adatlapok

Az EJEB kiváló forrást tett közzé Adatlapok formájában számos olyan témában, amelyek közvetlenül érintik a védőügyvédeket. Az alábbiakban bemutatjuk a „Rendőrségi letartóztatás és ügyvédi segítségnyújtás” című **Adatlapot** (ez a dokumentum érdekes ítélkezési gyakorlatot tartalmaz a rendőrségi letartóztatásra és az ügyvédi segítségnyújtásra vonatkozóan).

Példa – a rendőrségi letartóztatást és az ügyvédi segítségnyújtást érintő Adatlap

Óriási mennyiségű egyéb Adatlap áll rendelkezésre, amely kiváló forrásként szolgál. Lásd az alábbi témákat, amelyek alatt hivatkozás és magyarázat található a rendelkezésre álló vonatkozó ítélkezési gyakorlattal kapcsolatban:

Egészség

Fogvatartás és mentális egészség

A fogvatartottak egészséggel kapcsolatos jogai

A szabad választáshoz való jog

Fogvatartottak szavazati joga

Fogvatartás

Kísérettel rendelkező migráns kiskorúak őrizetben

Fogva tartás és mentális egészség

Fogvatartási körülmények és a fogvatartottakkal való bánásmód

Kiadatás és életfogytiglani börtön-büntetés

Büntetőjogi terület

Családon belüli erőszak

Rendőrségi letartóztatás és ügyvédi segítségnyújtás (fentebb felsorolva)

Kiskorúak védelme

A kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma

Titkos fogvatartási helyek

Terrorizmus

Emberkereskedelem

Nők elleni erőszak

Kiutasítás/Kiadatás

Kísérettel rendelkező migráns kiskorúak őrizetben

Külföldiek kollektív kiutasítása

„Dublini” esetek

Ideiglenes intézkedések

Kíséret nélküli migráns kiskorúak őrizetben

Éhségstrájk fogva tartás során
Életfogytiglani börtönbüntetés
Migránsok őrizetben
Fogvatartottak szavazati joga
A fogvatartottak egészséggel kapcsolatos jogai
Titkos fogvatartási helyek
Kíséret nélküli migráns kiskorúak őrizetben

Gyermekek és szülők
Kísérettel rendelkező migráns kiskorúak őrizetben
Gyermekek jogai
Gyermekek jogellenes külföldre vitele
Szülői jogok
Kiskorúak védelme
Kíséret nélküli migráns kiskorúak őrizetben

3. Ügyvédi titok

Ez a [link](#) az EJEB ítélkezési gyakorlatának összegzését tartalmazza az ügyvédi titokra vonatkozóan (kelt: 2019. január).

Az ítélkezési gyakorlat az ügyvédi titok vonatkozásában kiterjed az alábbi témákra:

- a bankszámlakivonatok közzététele a büntetőeljárások során
- kommunikáció lehallgatása, telefon lehallgatás és titkos megfigyelés
- gyanú bejelentésének kötelezettsége
- a bizalmas információk védőügyvédek számára történő közzétételének korlátozásai és a tisztességes eljáráshoz való jog
- házkutatások és lefoglalások, amelyet az ügyvéd irodájában vagy otthonában hajtanak végre

VII. A büntetőeljárás során kimondottan a vádlottak jogaira fókuszáló CCBE Adatlapok, illetve büntetőeljárás az uniós tagállamokban

A CCBE olyan Adatlapokat állított össze, amelyek kimondottan a vádlottak jogaira fókuszálnak a büntetőeljárás során. Ezek az Adatlapok az unió valamennyi tagállamára az összes hivatalos uniós nyelven rendelkezésre állnak. Ha ügyfelét bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják, ezekből az Adatlapokból tájékozódhat a büntetőeljárás menetéről, valamint annak különböző szakaszairól. Az Adatlapok felépítése megegyezik, és elmagyarázzák, hogy milyen jogai és kötelezettségei vannak az egyes szakaszokban. Az Adatlapok tájékoztatást nyújtanak valamennyi tagállam nemzeti büntetőeljárási rendszeréről, amelyeket az adott tagállamban tevékenykedő védőügyvédek állítottak össze, és amelyek részletezik a bűncselekmény (előzetes vád) kivizsgálása során biztosított jogokat (ideértve a kihallgatást, letartóztatást (az európai elfogatóparancs alkalmazásával járó ügyeket is), az előzetes törvényes meghallgatást és előzetes letartóztatást, a kényszerítő intézkedéseket, illetve a döntést arról, hogy vádat emelnek-e egy gyanúsítottal szemben vagy sem) és információkat azzal kapcsolatban, hogy hogyan készüljön fel a védelem a tárgyalásra, továbbá gyakorlati információkat arra vonatkozóan, hogy az ügyfélnek a tárgyalás során és azt követően milyen jogai vannak. Az Adatlapok arról is tájékoztatnak, hogy miként kezelik a kisebb jogsértéseket, például a közúti közlekedési szabálysértéseket.

Az Adatlapok az unió összes nyelven itt érhetők el. A Melléklet egy minta Adatlapot tartalmaz.

VIII. Alapjogi Charta

1. Általános információ

Az Alapjogi Charta 47-50. cikkei (amely az összes hivatalos uniós nyelven elérhető) az alábbi jogokat védi:

- a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog
- az ártatlanság vélelme és a védelemhez való jog
- a bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei
- a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

47. cikk

A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog

Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja. Mindenkinek biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybeviteléhez. Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybeviteléhez erre szükség van.

Magyarázó megjegyzések

Az első bekezdés az EJEE 13. cikkén alapul:

„Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságát megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

Az uniós jogban azonban a védelem szélesebb körű, mivel bíróság előtti hatékony jogorvoslathoz való jogot biztosít. A Bíróság 1986. május 15-i ítélete ezt a jogot az uniós jog általános elveként ismerte el [222/84. sz. Johnston-ügy [EBHT 1986., 1651.o.]; lásd még a 222/86. sz. Heylens és társai ügyben 1987. október 15-én hozott ítéletet [EBHT 1987., 4097. o.] valamint a C-97/91. sz. Borelli ügyben 1992. december 3-án hozott ítéletet [EBHT 1992., I-6313. o.]. A Bíróság szerint az uniós jog általános alapelve az uniós jog végrehajtása során a tagállamokra is vonatkozik. E precedens Chartába való beillesztésének nem célja a szerződések által meghatározott bírósági felülvizsgálat rendjének, különösen a közvetlen keresetek Európai Unió Bírósága előtti elfogadhatóságára vonatkozó szabályoknak a megváltoztatása. Az Európai Konvent megvitatta az Unió bírósági felülvizsgálati rendszerét, az elfogadhatóságra vonatkozó szabályokat is beleértve, és megerősítette, egyben bizonyos szempontból módosította azokat, mint ahogyan az az Európai Unió működéséről szóló szerződés 251-281. cikkéből, és különösen a 263. cikkének negyedik bekezdéséből kitűnik. A 47. cikk az Unió intézményeire, és – amennyiben azok uniós jogot hajtanak végre – a tagállamok intézményeire, valamint az uniós jog által biztosított valamennyi jogra vonatkozik.

A második bekezdés az EJEE 6. cikkének (1) bekezdésén alapul, amely a következőképpen szól:

„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az

ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.”

Az uniós jogban a bírósághoz fordulás joga nem korlátozódik a polgári jogi jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitákra. Ez annak egyik következménye, hogy az Unió jogállamiságon alapuló közösség, a 294/83. sz. „Les Verts” kontra Európai Parlament ügyben 1986. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1986., 1339.o.] rendelkezésének értelmében. Mindemellett azonban az EJEE által nyújtott biztosítékok minden - alkalmazási körükön kívül eső - tekintetben hasonló módon vonatkoznak az Unióra.

A harmadik bekezdés tekintetében meg kell jegyezni, hogy az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával összhangban költségmentességre vonatkozó rendelkezést kell hozni, amennyiben az ilyen segítségnyújtás hiánya lehetetlenné tenné a hatékony jogorvoslat biztosítását (1979. október 9-i EJEE ítélet, Airey, A sorozat, 32. kötet, 11.).

Létezik költségmentességi rendszer az Európai Unió Bírósága elé került ügyek esetében is.

48. cikk

Az ártatlanság védelme és a védelemhez való jog

1. Minden gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.

2. Minden gyanúsított személy számára biztosítani kell a védelemhez való jogának tiszteletben tartását.

Magyarázó megjegyzések:

A 48. cikk azonos az EJEE 6. cikk (2) és (3) bekezdésével, amelyek szövege a következői:

„2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.

3. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személynek joga van – legalább – arra, hogy

a) a legrövidebb időn belül tájékoztassák olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól;

b) rendelkezzen a védekezésének előkészítéséhez szükséges idővel és eszközökkel;

c) személyesen, vagy az általa választott védő segítségével védekezhessen,

d) vagy ha nem állnak rendelkezésére eszközök védő díjazására, amennyiben az igazságszolgáltatás érdekei ezt követelik meg, hivatalból és ingyenesen rendeljenek ki számára ügyvédet;

e) kérdéseket intézzen vagy intéztessen a vád tanúhoz és kieszközölhesse a mentő tanúk megidézését és kihallgatását ugyanolyan feltételek mellett, mint ahogy a vád tanúit megidézik, illetve kihallgatják;

f) ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti, vagy nem beszél a tárgyaláson használt nyelvet.”

Az 52. cikk (3) bekezdésével összhangban e jog tartalma és terjedelme azonos az EJEE által biztosított jogéval.

49. cikk

A bűncselekmények és büntetések törvényességének és arányosságának elvei

1. Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni. Ha valamely bűncselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabását rendeli, az enyhébb büntetést kell alkalmazni.
2. Ez a cikk nem zárja ki valamely személy bíróság elé állítását és megbüntetését olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a nemzetek közössége által elismert általános elvek szerint bűncselekmény volt.
3. A büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten.

Magyarázó megjegyzések:

E cikk a jogszabályok és büntető szankciók vonatkozásában a visszaható hatály tilalmának hagyományos szabályát követi. E cikket kiegészíti a több tagállamban létező, a büntetőjogi visszaható hatály megengedőbb szabálya, amely a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 15. cikkében is megtalálható.

Az EJEE 7. cikkének szövege a következő:

„1. Senkit nem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely az elkövetése idején a hazai vagy a nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.

2. Ez a cikk nem zárja ki valamely személy bíróság elé állítását és megbüntetését olyan cselekmény vagy mulasztás miatt, amely elkövetése idején a civilizált nemzetek által elismert általános jogelvek szerint bűncselekmény volt.”

A (2) bekezdésben a „civilizált” nemzetekre tett utalást törölték; ez nem változtatja meg ennek a bekezdésnek a jelentését, amely különösen az emberiség ellen elkövetett bűnökre vonatkozik. Az 52. cikk (3) bekezdésével összhangban az itt biztosított jog tartalma és terjedelme az EJEE által biztosított jogéval azonos.

A (3) bekezdés a büntetések és a bűncselekmények közötti arányosság általános elvét mondja ki, amelyet a tagállamok közös alkotmányos hagyományai és a Közösségek Bíróságának ítélezési gyakorlata egyaránt magában foglal.

50. cikk

A kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalma

Senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

Az EJEE hetedik kiegészítő jegyzőkönyvének 4. cikke a következő:

„1. Ha valakit egy állam büntető törvényének és büntető eljárási törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek vagy elítélték, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyane bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntető eljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.

2. Az előző bekezdés rendelkezései nem képezik akadályát annak, hogy az adott állam büntető törvényeinek és büntető eljárási törvényeinek megfelelően az eljárást újból megindítsák, ha új, vagy

újólag feltárt tények, vagy az eljárás alapvető hibái természetüknél fogva kihatással vannak a meghozott ítéletre.

3. A jelen cikk rendelkezéseitől az Egyezmény 15. cikkére hivatkozással nem lehet eltérni.”

Magyarázó megjegyzések:

Az uniós jog alkalmazza a „*non bis in idem*” elvét (számos precedens közül lásd: a Bíróságnak a 18/65 és 35/65. sz. Gutman kontra Bizottság ügyben 1996. május 5-én hozott ítéletét EHBT 1996., 103. o.), illetve egy későbbi ügyben az Elsőfokú Bíróságnak a T-305/94. sz. és más, Limburgse Vinyl Maatschappij NV kontra Bizottság egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletét [EHBT 1999., II-931. o.]). Az anyagi halmazatot tiltó szabály két azonos természetű, azaz büntetőjogi szankció halmazatára vonatkozik.

Az 50. cikknek megfelelően a „*non bis in idem*” elve nem csak egy adott állam joghatóságán belül, hanem több tagállam joghatósága között is érvényesül. Ez megfelel az uniós jog vívmányainak; lásd a Schengeni Egyezmény 54. és 58. cikkét, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény 7. cikkét és a korrupcióellenes küzdelemről szóló egyezmény 10. cikkét. Az említett egyezményekben foglalt rendkívül korlátozott számú kivételt, amely lehetővé teszi a tagállamok számára a „*non bis in idem*” elvétől való eltérést, a Charta 52. cikke (1) bekezdésének korlátozásokra vonatkozó horizontális záradéka határozza meg. A hetedik kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikkében említett helyzetet illetően, vagyis az elvnek ugyanazon tagállamon belüli alkalmazását illetően, a biztosított jognak az EJEE-ben foglalt megfelelő joggal azonos a tartalma és terjedelme.

2. Kiegészítő anyagok

- Az összes cikk **itt** található meg az EU Bíróságának (EUB) és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) ítélkezési gyakorlatával együtt, közvetlen hivatkozással az Európai Unió Alapjogi Chartájára, valamint az uniós tagállamok nemzeti ítélkezési gyakorlata is itt érhető el közvetlen hivatkozással a Chartára.

IX. Európai Ügyészség (EPPO)

Az Európai Ügyészség az Európai Unió független és decentralizált ügyészsége, amelynek hatáskörébe az uniós költségvetés kárára elkövetett bűncselekmények, mint például a csalás, a korrupció vagy határokon átnyúló súlyos HÉA-csalások nyomozása, vádhatósági eljárás lefolytatása, valamint az elkövető személyek bíróság elé állítása tartozik. Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló rendeletet 2017. október 12-én fogadták el és 2017. november 20-án lépett életbe. Jelenleg 22 uniós tagállam vesz részt benne.

Jelenleg csak a nemzeti hatóságok vizsgálhatják ki az uniós költségvetés kárára elkövetett csalásokat, és folytathatják le a vádhatósági eljárást. Azonban a hatáskörük megszűnik a nemzeti határoknál. Az Unió meglévő szervei, mint például az Eurojust, az Europol és az unió csalás elleni hivatala (OLAF) nem rendelkeznek hatáskörrel arra, hogy nyomozási és vádemelési tevékenységeket végezzenek.

Az Európai Ügyészség felállítása folyamatban van, és célja, hogy 2020 végére működőképes legyen. Az Európai Ügyészség székhelye Luxemburgban lesz.

Az Európai Ügyészség egységes hivatalként fog működni az összes részt vevő uniós tagállamban, és egységes, zökkenőmentes és hatékony megközelítésben egyesíti az európai és nemzeti bűnüldözési erőfeszítéseket. Az Európai Ügyészség két szintből tevődik össze: a központi szintből és a decentralizált szintből. A központi szint az Európai Főügyészből, az Európai Főügyész két helyetteséből, és a 22 európai ügyészből (részt vevő országoként egy), akik közül ketten az Európai Főügyész helyetteseként járnak el, valamint az adminisztratív igazgatóból áll. A decentralizált szintet az uniós országokban lévő delegált európai ügyészek alkotják, akiknek a székhelye a részt vevő uniós tagállamokban lesz. A központi szint felügyeli a nemzeti szinten végzett nyomozásokat és büntetőeljárásokat. Főszabály szerint a delegált európai ügyészek folytatják le a nyomozást és a büntetőeljárást a saját tagállamukban.

A gyanúsítottak és a vádlottak jogait átfogó biztosítékok garantálják a meglévő uniós és nemzeti jog alapján. Az Európai Ügyészség biztosítja, hogy tevékenysége tiszteletben tartsa az EU Alapjogi Chartája által garantált jogokat, ideértve a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jogot. Az Európai Ügyészség eljárási cselekményeinek bírósági felülvizsgálatát a nemzeti bíróságok végzik. Az Európai Bíróság – előzetes döntéshozatali eljárás útján – megmaradt jogkörökkel rendelkezik az uniós jog következetes alkalmazásának biztosítása érdekében.

1. Az EPPO-val kapcsolatos referencia anyagok

Az EPPO-val kapcsolatos valamennyi anyag (felépítés, jellemzők, stb.) [itt](#) található.

Az alábbi linkek is érdekesek lehetnek:

- [EPPO prospektusok \(több nyelven\)](#)
- [EPPO Adatlapok \(több nyelven\)](#)
- [EPPO infografika](#)
- [A Tanács \(EU\) 2017/1939 rendelete \(2017. október 12.\) az Európai Ügyészség \(EPPO\) létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről](#)
- [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2017/1371 irányelve \(2017. július 5.\) az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről](#)
- [Az Európai Bizottság 2017. június 8-i sajtóközleménye, amelyben üdvözli 20 tagállam azon döntését, hogy létrehozza az Európai Ügyészséget](#)
- [Az Európai Bizottság 2017. június 8-i Adatlapja az Európai Ügyészséggel kapcsolatos gyakran ismételt kérdésekről](#)
- [A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és az Európai Tanácsnak: az Európai Ügyészség hatáskörének a határon átnyúló terrorista bűncselekményekre való kiterjesztésére irányuló kezdeményezés \(2018. szeptember 12.\)](#)
- [A Bizottság által az Európai Parlamentnek és az Európai Tanácsnak kiadott közlemény Melléklete \(2018. szeptember 12.\)](#)
- [Az Európai Bizottság Adatlapja az Unió helyzetéről, 2018 – megerősített Európai Ügyészség a terrorista bűncselekmények elleni küzdelemhez](#)

2. Kiegészítő anyagok, amelyek különösen érdekesek lehetnek a védőügyvédek számára

- Az Európai Jogi Akadémia (ERA) az Európai Ügyészséggel kapcsolatos szemináriumokat szervezett „Védelem biztosítása az EPPO jövőbeli eljárásaiban” címmel. Idáig (2019.11.25.) az ERA által szervezett 4 szemináriumból hármat tartottak meg.
- Az első három szeminárium előadásai [itt](#) találhatóak meg (célszerű megnézni őket).

X. CCBE útmutatások az Európai Unió Bírósága előtt történő megjelenésről az előzetes döntéshozatali ügyekben és a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága előtt történő megjelenésről

A CCBE útmutatókat készítette az ügyvédek támogatására, akik az európai bíróságok előtt járnak el.
Az alábbi útmutatók állnak rendelkezésre:

- AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA Kérdések & Válaszok ügyvédek részére – angol nyelven [itt](#), francia nyelven pedig [itt](#) érhető el.
- Gyakorlati útmutató ügyvédek számára, akik az Európai Unió Bírósága előtt járnak el előzetes döntéshozatalra előterjesztett ügyekben – az útmutató angol nyelven [itt](#), francia nyelven [itt](#), spanyol nyelven pedig [itt](#) érhető el.
- A Fair Trials is összeállított egy nagyon hasznos és gyakorlatias Előzetes döntéshozatali eszköztárat ügyvédek számára.

XI. Összegzés

Remélhetőleg az előzőekben ismertetett anyag segítségével lesz a védőügyvédeknek, és útmutatást ad illetve könnyebb hivatkozást biztosít az uniós jogszabályokhoz, eljárásokhoz és ítélkezési gyakorlathoz az Adatlapok segítségével bemutatott nemzeti eljárásokat érintő információ mellett.

XII. Melléklet – Adatlap minta (amelyre a VI. fejezet hivatkozik)